

Ljubljana, 2. 2. 2004

**Predsednik Republike Slovenije gospod dr. Janez Drnovšek
na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena ustave Republike Slovenije,
pete alineje 3. člena in prve alineje 4. člena ter prvega odstavka 7. člena
zakona o odlikovanju častni znak svobode Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/92)**

odlikuje

SLOVENSKO MATICO

**ob 140. obletnici delovanja za izjemen delež pri širjenju knjige in
kulturnem znanstvenem poslanstvu med Slovenci**

z Zlatim častnim znakom svobode Republike Slovenije.

Predlog za odlikovanje je predsedniku Republike Slovenije dala Slovenska akademija znanosti in umetnosti, podprla pa Komisija za odlikovanja predsednika republike.

SLOVENSKA MATICA je v 140 letih obstoja odigrala izredno pomembno vlogo pri obujanju, ohranjanju in poglobljanju narodne zavesti in pri snovanju ter izdajanju znanstvene literature v slovenščini. Načrtno je izdajala dela, ki so temeljnega pomena za našo nacionalno kulturo, za razvoj znanstvene misli v našem nacionalnem prostoru, za uveljavljanje slovenskega jezika in slovenskega izrazoslovja na vseh področjih znanosti.

Kmalu po ustanovitvi je začela izdajati Letopis, ki je objavljala znanstvene članke v slovenščini in se pozneje preoblikoval v obsežnejši vsakoletni Zbornik razprav, zlasti razprav s področja nacionalnih znanosti. Ves čas je spodbujala težnje po vsestranskem uveljavljanju slovenskega znanstvenega izrazoslovja, ki niso danes nič manj aktualne kot pred davnimi leti, ko je izdala Cigaletovo Znanstveno terminologijo. Hkrati je snovala obsežne znanstvene edicije, najprej zgodovinsko-zemljepisno serijo o slovenskih deželah z naslovom Slovenska zemlja. Posebno močan poudarek je ves čas dajala slovenski literarni zgodovini; tako je doslej izdala pet obsežnejših slovenskih literarnih zgodovin – od Glazerjeve Zgodovine slovenskega slovstva do najnovejše skupinske edicije, ki slovensko književnost druge polovice dvajsetega stoletja obravnava po literarnih zvrsteh. Posebnega pomena je monumentalna izdaja Slovenskih ljudskih pesmi in njena nič manj znamenita predhodnica, Štrekljeva zbirka Slovenskih narodnih pesmi. Med avtorji, ki jih je izdajala, so najuglednejša imena slovenske literarne, umetnostne, glasbene in politične zgodovine, ob njih pa tudi dragocene izdaje spominov nekaterih najbolj vidnih osebnosti naše politične preteklosti. Omogočala je tudi objavo razprav obetavnim mladim raziskovalcem z omenjenih znanstvenih področij.

V svoj program je uvrstila tudi našo prvo sistematično zbirko najpomembnejših del in največjih imen svetovne filozofije in slovenskih mislecev.

Slovenska matica, preko svojega naravoslovno-tehničnega odseka skrbi tudi za slovensko strokovno literaturo s teh področij. Vsako drugo leto izhaja v njenem okviru Zbornik za zgodovino naravoslovja in tehnike, ki je edina periodična publikacija te vrste v slovenščini.

V letih pred 2. svetovno vojno je izdala vrsto prevodov največjih svetovnih literarnih umetnin. Zvesta tradiciji idejnega pluralizma je omogočala objavlanje del vrsti slovenskih pisateljev, ki so jim bila vrata drugih založb zaprta.

Poleg svoje izdajateljske dejavnosti Slovenska matica prireja tudi predavanja za širšo javnost, ekskurzije v naravoslovno značilna in zaščitena področja Slovenije, okrogle mize, posvete in simpozije, kjer predstavlja slovenski in tuji javnosti ključne osebnosti iz našega kulturnega življenja ob njihovih jubilejih ali načenja razpravo o aktualnih filozofskih, moralnih, narodno-političnih, ekoloških in naravoslovnih vprašanjih.

V času pred ustanovitvijo ljubljanske univerze in Slovenske akademije znanosti in umetnosti je odigrala pomembno vlogo kot osrednja slovenska kulturna ustanova in je s svojo raznovrstno in načrtno dejavnostjo pripravljala pogoje za njuno ustanovitev. Iz vrst sodelavcev in odbornikov Slovenske matice so izšli številni naši ugledni univerzitetni profesorji in akademiki. V njenem okviru najdejo pogoje za objavlanje svojih znanstvenih del, zlasti tistih, ki so namenjena širši slovenski javnosti.

Slovenska matica si je v 140 letih svojega obstoja z vsestransko dejavnostjo pridobila izjemne zasluge za razvoj in razcvet slovenske znanosti in kulture. Utirala je pot nastanku naših najvišjih znanstvenih ustanov in v svojih vrstah združevala in usmerjala najboljše potenciale naših kulturnih ustvarjalcev. Poglobljala in širila je nova znanstvena spoznanja, krepila narodno samozavest in dvigala kulturno raven slovenskega izobraženstva.

Ob njenem visokem jubileju se Slovenski matici podeljuje najvišje državno odlikovanje.